

УДК 657.1:658.14/.17

ТИРІНОВ

Андрій Вікторович

К.е.н., доцент кафедри обліку і бізнес-консалтингу, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

a-v-t@ukr.net

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКОВОГО ВІДОБРАЖЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА

THEORETICAL AND PRACTIC FEATURES OF ACCOUNTING OF FINANCIAL RESULTS AT THE ENTERPRISE

Анотації

В умовах зростаючої конкуренції набуває важливості вірно відображений та вчасно проаналізований фінансовий результат. З метою покращення обліку фінансових результатів запропоновано окремо прописувати інформацію щодо обліку доходів і витрат в обліковій політиці підприємства. Побудовано модель формування облікової політики про фінансові результати. Встановлено, що одним з напрямом вдосконалення обліку фінансових результатів є розробка нових форм внутрішньої звітності. Запропоновано нові внутрішні звіти для відображення формування та використання фінансового результату.

В условиях растущей конкуренции приобретает важность верно отраженный и вовремя проанализированный финансовый результат. С целью улучшения учета финансовых результатов предложено отдельно прописывать информацию по учету доходов и расходов в учетной политике предприятия. Построена модель формирования учетной политики о финансовых результатах. Установлено, что одним из направлений усовершенствования учета финансовых результатов является разработка новых форм внутренней отчетности. Предложены новые внутренние отчеты для отображения формирования и использования финансового результата.

In the conditions of growing competition, the financial results that are correctly reflected and timely analyzed are becoming important. One of the main

the activity of the enterprise irrespective of the form property and business are profits and related with him financial indicators. The amount of profit you have received direct impact on the formation of equity capital and the ability of the company to pay for its own obligations. Financial results activities determine not only the current state enterprise, but also its potential in the future. An important task of internal management is to ensure the functioning of an effective accounting system and internal control of income, expenses and financial results as an information base for the adoption of effective management decisions. This requires a well-established accounting and analytical support. In order to find out the influence of owners on the adequacy of the process of formation and distribution of profits should be noted the need to study this process in the context of accounting policies. The aim of the work is to improve the accounting of financial results and develop internal financial statements. In order to improve the accounting of financial results, it is proposed to separately record information on accounting for income and expenses in the accounting policies of the enterprise. The model of formation of the accounting policy on financial results is constructed. It is established that one way to improve the accounting of financial results is to develop new forms of internal reporting. New internal reports are presented to reflect the formation and use of financial results. It is concluded that the proposed reports may be detailed to provide in-depth analysis of financial results for providing information for management decisions.

Ключові слова: фінансовий результат, облік, внутрішній звіт, облікова політика, доходи, витрати.

Ключевые слова: финансовый результат, учёт, внутренний отчёт, учётная политика, доходы, расходы.

Key words: financial result, accounting, internal report, accounting policy, income, expences.

ВСТУП

На сьогодні розвиток економіки стає неможливим без розвитку бізнесу. Коли підприємці відкривають власну справу, то першочерговою метою є отримання фінансового результату, а саме – прибутку. Саме прибуток чи збиток показують ефективність діяльності та є одним з ключових показників для проведення аналізу. Проте з метою прийняття управлінських рішень виникає необхідність у деталізації інформації, і даних фінансового обліку стає недостатньо. Тому потреба у вивченні проблем обліку фінансових результатів, його покращенні з врахуванням особливостей діяльності підприємства підтверджують актуальність цього дослідження.

Проблемам формування та аналізу фінансових результатів приділяється достатньо велика увага. Зокрема широко відомі роботи таких спеціалістів, як Н. В. Прохар, Ю. О. Ночовна, О. А. Лаговська, І. О. Бланк, А. Д. Шеремет, С.Ф. Голов, В.І. Іващенко, В.М. Костюченко, В.Г. Лінник, В.В. Сопко та ін. Проте слід зауважити, що ринкові відносини вимагають перегляду системи бухгалтерського обліку із побудовою комплексної моделі формування фінансових результатів на підприємстві.

МЕТА РОБОТИ

Метою статті є удосконалення обліку фінансових результатів та його відображення у внутрішній звітності.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

З метою виділення проблем обліку фінансових результатів було застосовано загальнонаукові методи, такі як аналіз, синтез, дедукція, індукція, узагальнення, для побудови моделі формування облікової політики про фінансові результати було використано метод візуалізації.

РЕЗУЛЬТАТИ

Формування фінансових результатів підприємства відбувається у три етапи, що виступають основними бізнес-процесами: постачання, виробництво та збут, для здійснення яких потрібен капітал власників.

Капітал, який приймає грошову форму, використовується підприємцями для придбання засобів виробництва, предметів праці, найму робочої сили. Тож прибуток (збиток) є результатом роботи всього капіталу, авансованого власниками в підприємницьку діяльність [1, с. 23].

Особливості формування та облік фінансового результату регламентується концептуальною основою фінансової звітності [2], міжнародними стандартами фінансової звітності [3], Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [4], національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку [5]. Проте як зазначає О. А. Лаговська, аналіз елементів облікової політики щодо доходів та фінансових результатів як об'єктів бухгалтерського обліку показав, що облікова політика в розрізі даних об'єктів практично не регламентується, тому необхідно розглянути це питання з метою запобігання викривлення фінансових результатів діяльності суб'єкта господарювання. Науковець пропонує в Наказі про облікову політику виділити наступні елементи щодо даних об'єктів:

- класифікація доходів підприємства;
- визнання доходів (від реалізації продукції (товарів та інших активів), надання послуг, від використання активів іншими суб'єктами господарювання);
- використання прибутку;
- форми внутрішньої звітності щодо доходів та фінансових результатів [6, с. 57].

Проте, при формуванні облікової політики важливо враховувати також особливості аспекти діяльності підприємства, потреби керівництва у деталізації даних, кваліфікацію бухгалтерії та рівень автоматизації на підприємстві. Також необхідно вносити зміни при зміні у законодавстві, враховувати галузеві особливості тощо. Тому нами запропоновано модель формування облікової політики щодо фінансових результатів, що представлено на рис. 1.

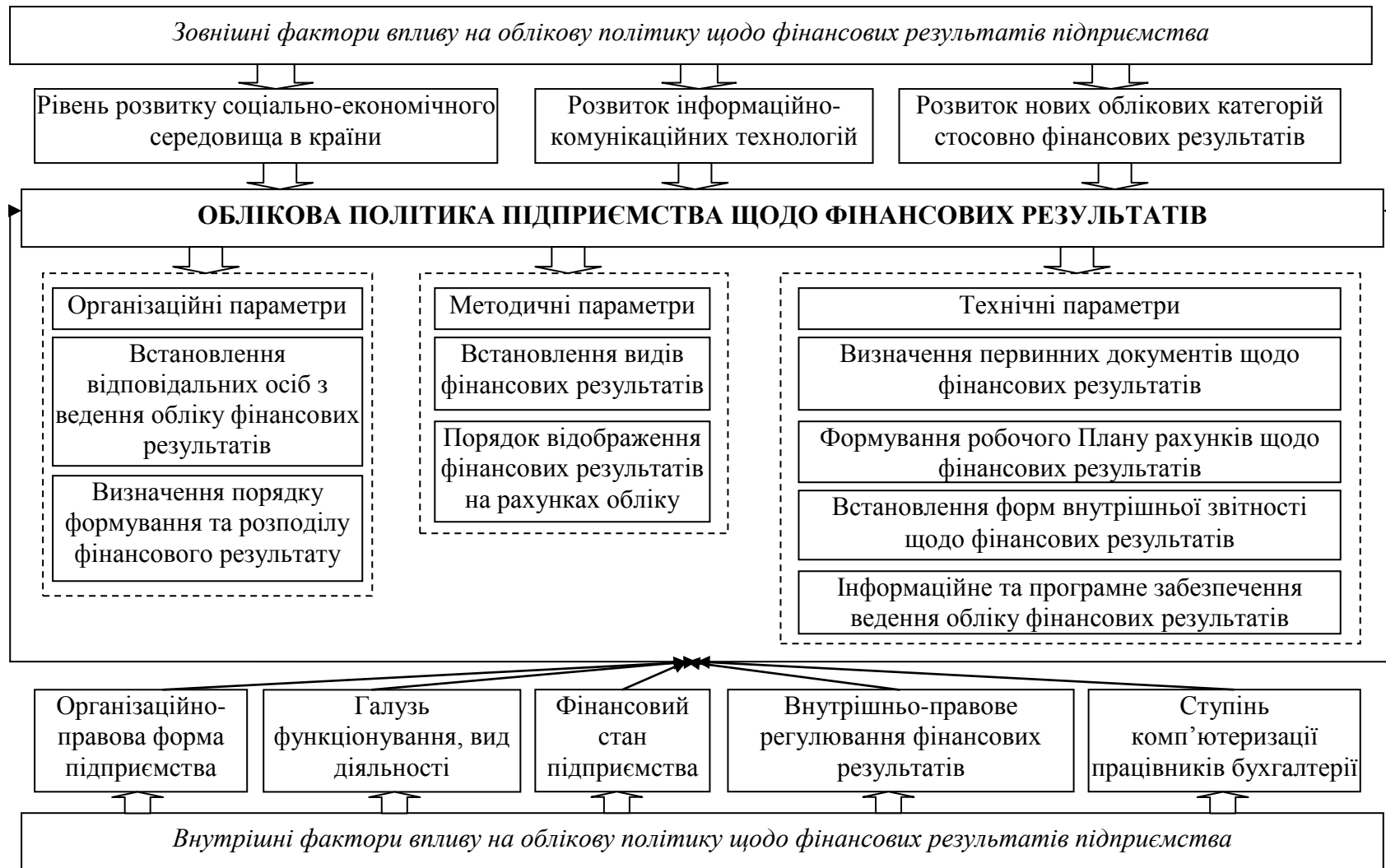

Рис. 1. Модель формування облікової політики щодо фінансових результатів

На будь-якому підприємстві доцільним стає затвердження порядку розрахунку фінансових результатів, які мають певні зміни в кожній країні:

1) метод порівняння доходів і витрат (метод «витрати-випуск»), за яким прибуток або збиток розраховується шляхом віднімання від доходу витрати за звітний період;

2) метод порівняння капіталу, який визначає прибуток або збиток на підприємстві шляхом приросту власного капіталу. Тобто від вартості власного капіталу на кінець року віднімається вартість на початок періоду [7, с. 30].

Крім того, на теперішній час у різних країнах існує три концепції розрахунку чистого прибутку, які виступають ключовим показником фінансових результатів підприємства:

1) синтетична концепція: відповідно до цієї концепції доходи і витрати відображають в міру здійснення господарських операцій, при цьому дотримується класифікація за видами діяльності для постійного порівняння;

2) семантична концепція: досліджуються можливості використання показника прибутку для аналізу ефективності діяльності підприємства за допомогою фінансових коефіцієнтів і максимізації його в певних умовах ринку;

3) прагматична концепція: припускається, що показник прибутку є необхідним елементом процесу прогнозування грошових потоків, окупності капіталу і оцінки ризику інвестицій [7, с. 31].

Таким чином, як було зазначено раніше, виникає необхідність у формуванні внутрішньої звітності, яка б не тільки показувала б кінцевий результат діяльності підприємства, але і розкривала, за рахунок чого досягнуто такі результати. Крім того, важливо також вказувати не тільки отримані прибутки, але і за фактом отримані кошти, тобто прямий зв'язок чи його відсутність, адже підприємство може бути прибутковим, але неплатоспроможним, і навпаки.

При цьому необхідно деталізувати доходи і витрати не тільки за видами діяльності, як того вимагають національні стандарти, але і за джерелами виникнення з виділенням різних видів діяльності, що спростить проведення аналізу. Так, Я. В. Волковська підкреслює, що дослідження структури витрат є важливим, адже якщо розумієш, які витрати виникають, внаслідок чого та у якій кількості, тоді простіше їх оптимізувати. На прикладі готельно-ресторанних комплексів автор відзначає, що витрати простіше розглядати перш за все у розрізі кожного підрозділу, які будуть виступати окремими центрами відповідальності, при цьому витрати будуть основні (ті, що виникають внаслідок основної діяльності час від часу) та додаткові (ті, що виникають через відповідності вимогам «зірковості» та забаганки клієнтів) [8, с. 14].

Оптимізація витрат, їх мінімізація є важливими складовими процесу управління витратами. Керівництву та бухгалтерії при плануванні дій слід точно прораховувати, які заходи доречно застосовувати для того чи іншого підприємства, при цьому треба враховувати, що хоча суб'єкти господарювання (центри відповідальності) різні, проте заклад один, тому оцінювати доцільно саме з того, що інші центри відповідальності можуть компенсувати ті чи інші витрати, проте з поправкою на налагодженість координації між підрозділами, адже може виникнути ситуація, коли центри є настільки окремими об'єктами, що не можуть залежати один від одного внаслідок паралельних процесів, коли потрібні одні й ті ж самі ресурси одночасно, тому у такому випадку необхідно чи налагоджувати краще зв'язки між центрами відповідальності, чи перерозподіляти наявні ресурси, чи залучати нові ресурси [9, с. 437]. Отже, можна виділити такі шляхи вдосконалення внутрішньої звітності щодо формування фінансових результатів та використання прибутків (покриття збитків), що наведено на рис. 2.

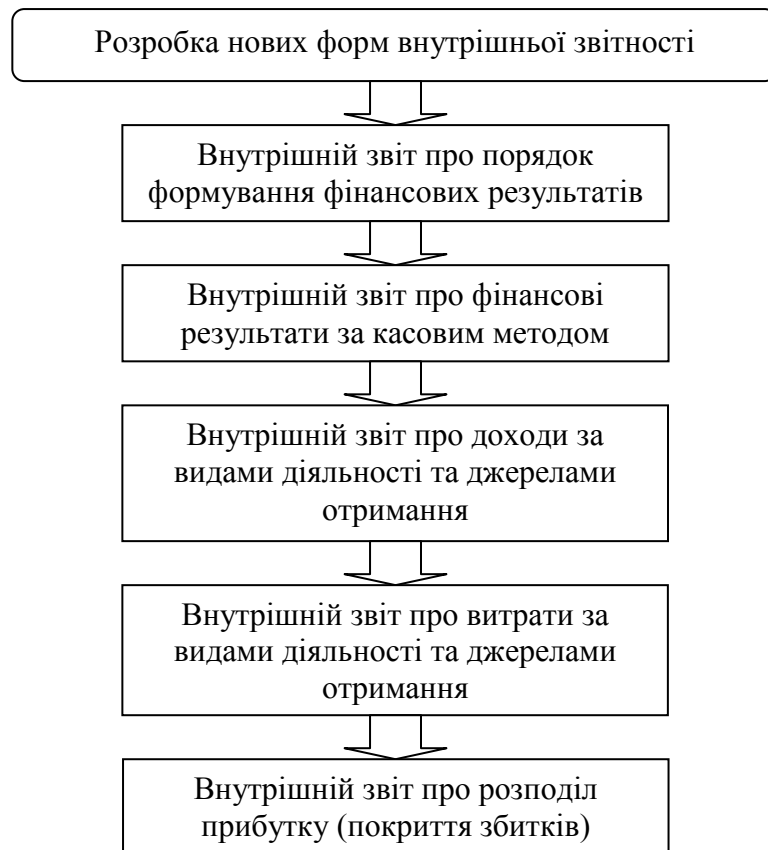

Рис. 2. Нові форми внутрішньої звітності про фінансові результати

Як можна побачити на рис. 2, завдяки запропонованим формам внутрішньої звітності з'явиться можливість отримувати інформацію не тільки про загальну суму фінансових результатів, основні показники щодо прибутку (валовий прибуток, чистий прибуток тощо), але і розрізняти, який вид діяльності є більш прибутковим, за який вид діяльності платять у повному обсязі, а який треба переглядати, тому що виникає дебіторська заборгованість, що переходить у стан сумнівної. Крім того, окремо будуть аналізуватись доходи і витрати, що дозволить більш якісно проаналізувати та оптимізувати бізнес-процеси з метою збільшення прибутковості.

ВИСНОВКИ

Таким чином, можна зробити висновок, що облік фінансових результатів є доволі складним та одночасно важливим питанням. Деталізація доходів і витрати з контролем грошових надходжень, а також розподілу отриманого прибутку або яким чином було покрито збитки. Це дозволить

виділяти найбільш пріоритетні види діяльності, прогнозувати майбутні результати та планувати нові напрями розвитку. У випадку потреби можлива більша деталізація з метою поглибленого аналізу фінансових результатів, проте проведення такого повинно бути обґрунтованим, щоб витрати на його проведення окупались. Подібні удосконалення повинні закріплюватись в обліковій політиці та положенні про ведення управлінського обліку на підприємстві.

Напрямами подальших досліджень є побудова моделі обліку фінансових результатів на підприємстві.

Список використаних джерел

1. Прохар Н. В., Ночовна Ю. О. Облік доходів, витрат і фінансових результатів: проблеми теорії та практики: монографія, Полтава: РВВ ПУЕТ, 2011. 257 с.
2. Концептуальна основа фінансової звітності. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_009.
3. Міжнародні стандарти фінансової звітності. URL: <https://www.minfin.gov.ua/news/view/mizhnarodni-standarty-finansovoi-zvitnosti--pereklad-ukrainskoiu-movoju---rik?category=dohidna-politika&subcategory=buhgalterskij-oblik>
4. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку «Загальні вимоги до фінансової звітності». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
6. Лаговська О. А. Доходи та фінансові результати як об'єкти облікової політики. Вісник ЖДТУ. 2006. №2. С. 53-59.
7. Рета М. В., Пляка Г. О. Сучасні проблеми обліку фінансових результатів діяльності підприємств. Вісник НТУ «ХП». 2015. №25 (1134). С. 25-34.

8. Волковська Я. В. Основні та додаткові витрати операційної діяльності на підприємствах готельно-ресторанного комплексу, Економіка і фінанси. 2016. №8. С. 13-19.
9. Волковська Я. В. Шляхи скорочення витрат на прикладі підприємств готельно-ресторанного комплексу, Молодий вчений, 2017. №8. С. 437-441.

References

1. Prokhar N. V., Nochovna Y. O. Accounting for incomes, expenses and financial results: problems of theory and practice: monograph. Poltava: RVV PUET, 2011. 257 p. (in Ukrainian).
2. Conceptual basis of financial reporting. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_009.
3. International Financial Reporting Standards. URL: <https://www.minfin.gov.ua/news/view/mizhnarodni-standarty-finansovoi-zvitnosti--pereklad-ukrainskoiu-movoiu---rik?category=dohidna-politika&subcategory=buhgalterskij-oblik>
4. Law of Ukraine "On Accounting and Financial Reporting in Ukraine". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
5. National Accounting Standard (Standard) "General Requirements for Financial Statements". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
6. Lagovska O. A. Revenues and financial results as objects of accounting policy. Journal of ZHDTU, 2006. №2. P. 53-59. (in Ukrainian).
7. Reta M. V., Pliaka H. O. Modern problems of accounting of financial results of activity of enterprises. Bulletin of the NTU "KhPI", 2015. №25 (1134). P. 25-34. (in Ukrainian).
8. Volkovska Y. V. Basic and additional expenses of operational activity at the enterprises of the hotel and restaurant complex. Economics and Finance, 2016. №8. P.13-19. (in Ukrainian).
9. Volkovska Y. V. Ways of reducing costs by example of enterprises of the hotel and restaurant complex. Young scientist, 2017. №8. P. 437-441. (in Ukrainian).